

Inspiratie uit Zweden

Vakspecialisten in de bso

Tijdens hun studiereis in Stockholm ontmoetten Clarine de Leve en Jessica Schouten een groot aantal vakspecialisten die het aanbod van de buitenschoolse opvang verrijken. Wat kunnen wij op dit gebied leren van onze collega's in Zweden?

📍 **Clarine de Leve en Jessica Schouten**

📷 **Adobestock**

T

Tijdens onze studiereis ontmoetten wij de op de buitenschoolse opvang een bont gezelschap aan muzikanten, dansers, sporters, beeldende kunstenaars en mensen met specialistische kennis, bijvoorbeeld over filmen en editen. Kinderen krijgen op deze manier de mogelijkheid om te proeven van hun kennis en de gelegenheid om zich hierin te ontwikkelen. Ook in Nederland zien we regelmatig dat kun-

stenaars, muziek- en dramadocenten ingezet worden om activiteiten en workshops op de bso te begeleiden. In dit artikel gaan wij in op de focus op een brede ontwikkeling van kinderen, en de plaats van specialisten in het dagelijkse aanbod op de buitenschoolse opvang in Zweden en Nederland.

Brede ontwikkeling

Aan een brede ontwikkeling van kinderen wordt in Zweden grote waarde gehecht. Zo zijn er naast cognitieve doelen ook doelen voor bijvoorbeeld kunstzinnige vorming in het Zweedse curriculum opgenomen. Vakken als tekenen,

handvaardigheid, muziek, drama, bewegen, dans en techniek zijn een belangrijk onderdeel van de dag. Het is een duidelijk aanwezige rode draad in het 'Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet', ofwel het gezamenlijke curriculum van de basisschool, de voorschool (het kinderdagverblijf) en het vrije-tijdsthuis (de bso). Hierin worden vele handvatten aangereikt om vorm te geven aan een brede ontwikkeling van kinderen.

Tijdens onze studiereis met Child Care International in Stockholm was dit goed terug te zien in de voorzieningen die we bezochten. We zagen mooie workshopruimtes en een prachtige sportzaal, en ontmoetten meerdere vakspecialisten in verschillende disciplines. We liepen binnen bij danslessen, zangles, toneellessen, en we zagen de waarde die gehecht wordt aan het werk van de kinderen terug in de zorgvuldige en smaakvolle presentatie van de kunstzinnige producten van de kinderen door het gebouw heen. Er ontstond bij ons een beeld van een grote diversiteit aan ontwikkelingskansen in vele disciplines en een grote alertheid op de interesses van kinderen.

De praktijk in Zweden

Wat ons heeft getroffen was de brede aandacht voor onder andere de kunstzinnige, muzische en beeldende vaardigheden en het niveau hiervan, doordat deze werden gegeven door vakspecialisten op de voorzieningen die wij bezocht hebben.

Een aantal voorbeelden van wat wij hebben gezien:

- Op de school Kulturma worden schooltijd en vrije tijd gecombineerd in een dagprogramma voor kinderen. Deze school heeft een afdeling voor *primary* en *secondary school*. Er is veel aandacht voor wiskunde en muzi-

sche vakken. Wij mochten bij een aantal muzische vakken aanwezig zijn op de *secondary school*. Wij zagen leerlingen bezig met muziek, toneel, dans en zang. De pedagogische professionals waren allemaal vakdocenten. Het niveau van wat we aan performance zagen was verbijsterend hoog. Door de combinatie van school en vrije tijd vinden de kinderen het belangrijk om altijd op school aanwezig te zijn, vertelde de directrice. Ze kunnen niet gemist worden bij de dans, toneel of muziek.

- Bij Maria Fridsklubb kunnen kinderen dagelijks tien verschillende workshops volgen. De kinderen komen na schooltijd naar Maria Fridsklubb. De workshops worden gegeven door vakprofessionals. Elke workshop heeft een eigen atelier of studio waar de kinderen aan hun producten kunnen werken. Je ziet als je rondloopt kinderen met plezier alleen of met andere kinderen bezig met het bespelen van een instrument, met techniek, knutselen, drama, film en fotografie. Er zijn indoor- en outdooractiviteiten en mogelijkheden voor zaalsport, schaatsen, duiken, zwemmen en skateboarden. Kinderen worden verleid om buiten te spelen. Doordat er vakprofessionals aanwezig zijn kunnen de kinderen waar nodig nieuwe kennis en vaardigheden opdoen. Het nieuwste materiaal op het gebied van bijvoorbeeld gamen is op de Maria Fritidsklubb aanwezig. Hierdoor blijven ook oudere kinderen graag komen.
- Ballingsnas skolan biedt onderwijs en buitenschoolse opvang in een gebouw aan kinderen van 6 t/m 16 jaar. Ook hier werken vakprofessionals met de kinderen aan kunstzinnige, muzische en beeldende vaardigheden. In de hal worden de resultaten met zorg liefdevol tentoongesteld. Een podium met zitplaatsen vormt het hart van >

- > de hal met aangrenzend een muziekstudio en een atelier voor textiele werkvormen.
- Wij hoorden en zagen dat leerkrachten en 'fritidspedagogen' regelmatig met kinderen naar een park of museum gaan, en daar op locatie met kennis van zaken uitleg geven over wat er te zien en te beleven is. Dit vindt men daar meer dan vanzelfsprekend.

De filosofie achter de serieuze vakinhoudelijke aandacht voor kunstzinnige, muzische en beeldende vorming is dat de kinderen zich evenwichtiger ontwikkelen als zowel de linker- als de rechterhersenhelft gestimuleerd worden. Dus aandacht voor talenten en eigenschappen van de linkerhersenhelft, zoals verbale vaardigheden (woorden), analyseren en begrijpen van details. En tevens een focus op ontwikkeling van talenten die te maken hebben met de ontwikkeling van de rechterhersenhelft, die zich richt op het geheel overzien, creativiteit en spontane ingevingen. De traditionele schoolse vakken doen een beroep op de eigenschappen van de linkerhersenhelft en de kunstzinnige, muzische en beeldende vakken op de rechterhersenhelft. Gekwalificeerde professionals kunnen de kinderen hierin onderwijs en begeleiding geven.

Nederlandse centra

De 'gelijkwaardige' aandacht voor beide hersenhelften in het school- en vrije-tijds-aanbod vonden wij bijzonder inspirerend. Het biedt alle kinderen de kans om zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten te ontdekken. Wie minder sterk is in

aanbod vonden wij bijzonder inspirerend. Het biedt alle kinderen de kans om zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten te ontdekken. Wie minder sterk is in

een talent voor rap, dans, zang, een instrument bespelen, toneel of tekenen. Het niveau, de betrokkenheid en enthousiasme waarmee kinderen met bijvoorbeeld kunstzinnige uitingen bezig waren, bevestigde voor ons het idee

Nederlandse pedagogisch kaders

In Nederland werken we met een aantal verschillende curricula. In het 'Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang' is een hoofdstuk gewijd aan 'kunst, cultuur en creativiteit'. Hierin wordt vooral gesproken over de muzikale vorming en beeldende ontwikkeling (tekenen) van kinderen. Tevens wordt het belang van een divers en betekenisvol aanbod genoemd. Hierin zijn nog veel stappen te zetten.

Het 'Pedagogisch kader kindercentra 4-13 jaar' besteedt aandacht aan kunstzinnige vorming en sport als mogelijke specialistische profielen, waarmee een thematisch aanbod in de buitenschoolse opvang kan worden gerealiseerd. Veel kinderopvangorganisaties hebben inmiddels sportprofessionals in dienst bij de buitenschoolse opvang, of werken onder de titel 'sport-bso'.

In het kader 'Kwaliteit kunstzinnige oriëntatie primair onderwijs' worden de kerndoelen, vakken en leergebieden met betrekking tot tekenen, handvaardigheid, muziek, drama en dans beschreven. Opvallend is dat de veranderingen worden beschreven vanaf 1993 en het aantal kerndoelen voor deze kunst- en cultuurvakken bij elke bijstelling (1993, 1998 en 2006) drastisch vermindert. Van de 19 kerndoelen in 1993 zijn er in 2006 nog maar drie over. (Bron: Sardes 2014)

dat bevlogen vakinhoudelijk professionals met een specialistische opleiding een grote meerwaarde kunnen hebben.

Een kanttekening die wij willen plaatsen als het gaat om bso's in Nederland met een specifiek profiel, is dat het voor kinderen belangrijk is dat het profiel wordt uitgediept, door middel van verbredende activiteiten. Op deze manier krijgen zij de kans zich evenwichtig te ontwikkelen. Neem bijvoorbeeld de sport-bso: naast het sporten kunnen pedagogisch medewerkers actief bijdragen aan brede ontwikkeling door kinderen te leren omgaan met winnen en verliezen, hen uitdagen na te denken over en bij te dragen aan afspraken in de groep, maar ook andere soorten activiteiten aanbieden, zoals het ontwerpen van een logo, aan de slag gaan met lekkere en verantwoorde voeding, het maken van teamtenues, enzovoorts. Door kinderen te laten participeren in de ontwikkeling van deze activiteiten kan er goed worden aangesloten bij de interesses en de ontwikkeling van de kinderen en draagt men zorg voor een betekenisvol activiteiten-aanbod. <